

ระดับความสุขของผู้สูงอายุในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
Happiness Levels of the Elderly in San Kamphaeng District,
Chiang Mai Province

กัญจิกา ปัญญาละ*¹ และ กัญญ์ชอล วัฒนากุล² และ วรพล ยะมะกะ³
Kantika Panyala and Kunchon Wattanakul and Woraphon Yamaka

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ 1) ศึกษาลักษณะทั่วไปของผู้สูงอายุในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ 2) ศึกษาระดับความสุขของผู้สูงอายุ ในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ 3) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อระดับความสุขและระดับความสุขของผู้สูงอายุในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ โดยข้อมูลได้จากการใช้แบบสอบถามจำนวน 400 ตัวอย่าง ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ผู้สูงอายุมีอายุอยู่ระหว่าง 60-69 ปี การศึกษาของผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีสถานภาพการสมรส และส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป จากผลการวิเคราะห์ระดับความสุขของผู้สูงอายุในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ในอำเภอสันกำแพงมีความสุขอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 58 รองลงมา ผู้สูงอายุในอำเภอสันกำแพงมีความสุขอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 35.8 และผู้สูงอายุในอำเภอสันกำแพงมีความสุขอยู่ในระดับสูงมาก ร้อยละ 6.2 เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อระดับความสุขของผู้สูงอายุในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่โดยใช้แบบจำลอง Ordered Probit รวมถึงการตีความหมายโดยการวิเคราะห์ผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal Effect) ที่ได้จากแบบจำลอง Ordered Probit พบว่า ปัจจัยที่มีผลกับความสุขของผู้สูงอายุ คือ ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ ครอบครัวมีความรักใคร่กลมเกลียวเคารพให้เกียรติกัน ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การมีเงินออมและการมีหนี้สิน ปัจจัยด้านสุขภาพ ได้แก่ การมีโรคประจำตัวที่ต้องรักษาอย่างต่อเนื่อง ปัจจัยด้านจิตใจ ได้แก่ ความสามารถในการควบคุมสติอารมณ์เมื่อมีเหตุการณ์คับขันหรือร้ายแรงเกิดขึ้น และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การมีสภาพแวดล้อมที่ปราศจากมลพิษทางสิ่งแวดล้อม สามารถอภิปรายโดยสรุปได้ว่า การที่ผู้สูงอายุมีครอบครัวที่ความรักใคร่กลมเกลียวเคารพให้เกียรติกัน ผู้สูงอายุมีเงินออมส่วนตัว ผู้สูงอายุไม่มีหนี้สิน ผู้สูงอายุไม่มีโรคประจำตัวที่ต้องรักษาอย่างต่อเนื่อง ผู้สูงอายุมีความสามารถในการควบคุมสติอารมณ์เมื่อมีเหตุการณ์คับขันหรือร้ายแรงเกิดขึ้น และ

* Corresponding author. E-mail: kantika.panya@gmail.com

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (ภาคพิเศษ) คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

³ อาจารย์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้สูงอายุมีสภาพแวดล้อมที่ดีปลอดจากสารเคมีหรือปราศจากมลพิษทางสิ่งแวดล้อม ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้
ผู้สูงอายุในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่มีความสุข

ABSTRACT

This study has 3 objectives. 1) Study the general characteristics of the elderly in San Kamphaeng District. 2) to study the happiness level of the elderly In San Kamphaeng District 3) Analyze the relationships between factors that affect happiness levels and happiness levels of the elderly in San Kamphaeng District Chiang Mai Province. The data from the questionnaire number 400 samples, most of the elderly are female. The elderly are between 60-69 years of age. Most of the elderly have their education at primary level. The majority of the elderly have marital status. And most of them have general employment From the analysis of happiness levels of the elderly in San Kamphaeng District Chiang Mai Province The majority of the elderly in San Kamphaeng District were happy at a moderate level, 58 percent, followed by the elderly in San Kamphaeng District were at a high level of ,35.8 percent and the elderly in San Kamphaeng District were at a very high level of happiness, 6.2 percent.

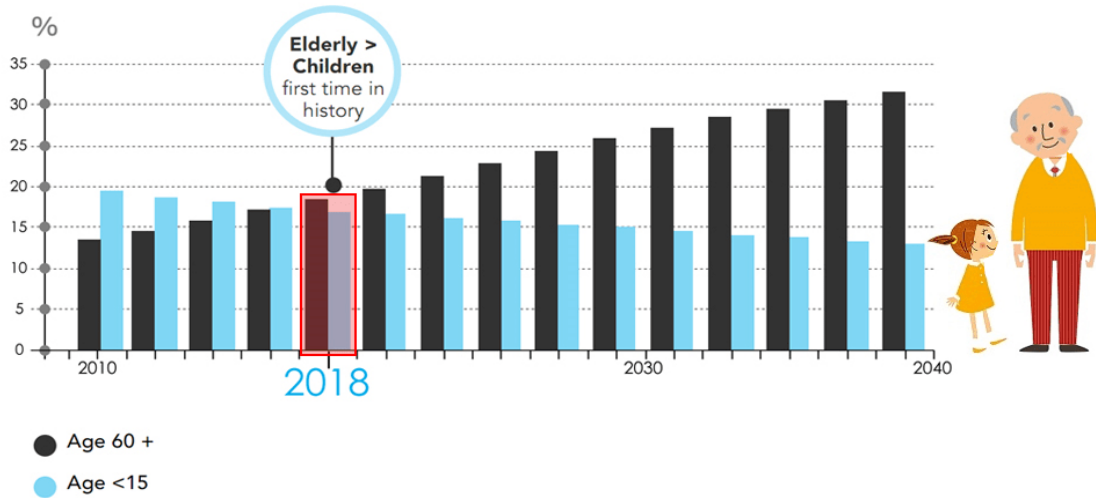
When analyzing the relationship between factors affecting the happiness level of the elderly in San Kamphaeng District Chiang Mai by using the Ordered Probit model, including interpretation by analyzing the Marginal Effect from the Ordered Probit model, found that the factors affecting the happiness of the elderly are family factors such as family love, harmony, respect and honor. Economic factors are savings and debt. Health factors include chronic illnesses that require constant treatment. Psychological factors include the ability to control the mind when a critical or serious event occurs. And environmental factors, such as having an environment that is free from environmental pollution can conclude that the elderly have a family that is in love, mutual respect and dignity. Elderly have personal savings without debt and do not have any chronic illnesses that need constant treatment. The elderly have the ability to control their emotions when a critical or serious. And the elderly have a good environment, free from chemicals pollution. These factors result in the elderly in San Kamphaeng District Chiang Mai Province.

ที่มาและความสำคัญ

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (ในปี พ.ศ. 2550-2554) **วิสัยทัศน์ของประเทศ ไทย** ณ ขณะนั้นคือ “มุ่งพัฒนาสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (Green and Happiness Society) คนไทยมีคุณธรรม นำความรอบรู้ รู้เท่าทันโลก ครอบครัวยุบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมีคุณภาพ เสถียรภาพ และเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพและทรัพยากรธรรมชาติที่ยั่งยืนอยู่ภายใต้ระบบบริหารจัดการประเทศที่มีธรรมาภิบาล ดำรงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และอยู่ในประชาคมโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี” โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 10 นี้ได้ให้ความสำคัญเรื่อง **ความสุขรวมประชาชาติ (Gross National Happiness: GNH)** ที่มีลักษณะเป็นปัจเจกหรือรายบุคคลมากขึ้น จากเดิมประเทศไทยได้ใช้ตัวชี้วัดทางด้านเศรษฐกิจเป็นหลักสำคัญ เช่น ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) เป็นต้น แต่การใช้ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) ยังคงมีจุดบกพร่องที่สำคัญบางประการ นั่นคือไม่สามารถบ่งชี้ระดับความอยู่ดีกินดีของประชาชนที่แท้จริงได้ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแผนพัฒนาเศรษฐกิจในฉบับที่ 10 การเปลี่ยนแปลงที่น่าสนใจ คือ การให้ความสำคัญกับความอยู่ดีมีสุขของประชาชน และความสุขของประชาชนเป็นหลักการสำคัญในการพัฒนาประเทศ เพื่อนำไปสู่คำว่า “สังคมอยู่เย็นเป็นสุข” โดยยึดแนวปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของรัชกาลที่ 9 จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 เป็นจุดเริ่มต้นอย่างเป็นทางการ ที่ทำให้ประเทศไทยหันมาให้ความสำคัญกับความสุขรวมประชาชาติ (Gross National Happiness: GNH) ดังนั้น การศึกษาความสุขของคนไทยในระดับบุคคลจึงมีส่วนสำคัญในการสร้างสังคมที่อยู่ดีมีสุขและการพัฒนาประเทศไทยให้ยั่งยืน และการวัดระดับความสุขในระดับชุมชนจะช่วยให้เข้าใจความสุขที่แท้จริงของประชาชนอย่างลึกซึ้งมากขึ้น เพราะความสุขของประชาชนนั้นต้องเริ่มพัฒนามาจากชุมชนหรือปัจเจกบุคคลก่อน จึงจะขยายไปในระดับประเทศได้ ดังนั้น การศึกษาความสุข จะต้องศึกษาประชากรภายในประเทศก่อน จึงจะเสริมสร้างความสุขให้กับประชากรได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมในสถานการณ์ที่ประเทศกำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน

ประเทศไทยกำลังอยู่ในช่วงการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) โดยจากข้อมูลของ United Nations World Population Ageing พบว่า หลังจากปี พ.ศ. 2552 ประชากรที่อยู่ในวัย เด็กและผู้สูงอายุ จะมีจำนวนมากกว่าประชากรในวัยแรงงาน และในปี พ.ศ. 2560 เป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ที่ประชากรเด็กน้อยกว่าผู้สูงอายุ สถานการณ์นี้เป็นผลมาจากการลดภาวะเจริญพันธุ์อย่างรวดเร็ว และการลดลงอย่างต่อเนื่องของระดับการตายของประชากร ทำให้จำนวนและสัดส่วนประชากรสูงอายุของไทย เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว(มูลนิธิพัฒนาผู้สูงอายุ,2553)

Proportion of the Population under Age 15 and 60 Years or Over: 2010 - 2040

ที่มา: มูลนิธิพัฒนาผู้สูงอายุ สืบค้น ณ วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2562
ภาพที่ 1 สัดส่วนของประชากรที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี และสัดส่วนประชากรที่มีอายุ 60ปีขึ้นไป

จากภาพที่ 1 จะเห็นได้ว่าจำนวนผู้สูงอายุมีมากกว่าจำนวนเด็กอายุน้อยกว่าสิบห้าปีแล้ว เรียกปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมขณะนี้ว่าการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ที่มีการเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ และสังคมไทยเองมีจำนวนผู้สูงอายุมากเป็นอันดับสองของประชาคมอาเซียน(ข้อมูลจากมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย,2559) และในอีก 5 ปีข้างหน้าคาดว่าประเทศไทยจะก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์(มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 20 (ข้อมูลจากมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย,2559)) การศึกษาความสุขของผู้สูงอายุเป็นเรื่องที่ทุกหน่วยงานควรให้ความสำคัญ เพราะผู้สูงอายุจะกลายเป็นประชากรหลักของประเทศไทย

แผนพัฒนาของคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ได้ดำเนินการจัดทำแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ระบุว่าการทำงานวิจัยที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุนั้นจะต้องเชื่อว่า ผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและสมควรส่งเสริมให้คงคุณค่าไว้ให้นานที่สุด ครอบครัวและชุมชนจะต้องเป็นด่านแรกในการเกื้อกูลเพื่อให้ผู้สูงอายุดำรงอยู่ในชุมชนได้อย่างมีคุณภาพที่สมเหตุสมผลให้นานที่สุด ดังนั้นงานวิจัยในครั้งนี้จึงให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุโดยเชื่อว่าผู้สูงอายุมีคุณค่าสามารถสร้างประโยชน์ให้กับสังคมและต้องการให้ผู้สูงอายุอยู่ร่วมในชุมชนอย่างมีความสุข แต่การที่ผู้สูงอายุจะสร้างประโยชน์ได้นั้น จะต้องมีคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งนี้คุณภาพชีวิตไม่ใช่เพียงแค่ด้านเศรษฐกิจหรือปัจจัยภายนอกอื่นๆเพียงอย่างเดียว ผู้สูงอายุต้องมีความสุขจากภายในเป็นส่วนสำคัญด้วย ตามวิสัยทัศน์ของประเทศไทย คือ มุ่งพัฒนาสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (Green and Happiness Society) การศึกษาความสุขของผู้สูงอายุในครั้งนี้จึงต้องการศึกษาระดับความสุขของผู้สูงอายุ และปัจจัยที่มีผลต่อระดับความสุข

ของผู้สูงอายุ มาวิเคราะห์ เพื่อหาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสุขของผู้สูงอายุ และระดับความสุขของผู้สูงอายุอย่างแท้จริง ให้เกิดความถูกต้องและเหมาะสมในการดำเนินกิจกรรมผู้สูงอายุในชุมชน

จังหวัดเชียงใหม่ในขณะนี้ได้เปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้ว(ข้อมูลจากมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย,2559) โดยเป็นจังหวัดที่มีประชากรมากเป็นอันดับหนึ่งในภาคเหนือ จำนวนประชากร 1,736,665 คน ในขณะที่มีประชากรผู้สูงอายุมีจำนวน 291,149 คน หรือร้อยละ 16.8 ของประชากรทั้งหมด (ที่ทำการปกครองจังหวัดเชียงใหม่,2559) จังหวัดเชียงใหม่แบ่งการปกครองออกเป็น 25 อำเภอ 196 ตำบล 1923 หมู่บ้าน เป็นจังหวัดสำคัญของภาคเหนือที่มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจำนวนมาก อำเภอสันกำแพงมีการปกครองส่วนภูมิภาคอำเภอสันกำแพงโดยแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 10 ตำบล 95 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งหมด 79,991 คน จำนวนเด็กแรกเกิดถึง 6 ปี มีเพียง 2,572 คน ในขณะที่มีประชากรที่เป็นผู้สูงอายุถึง 12,537 คน(ศูนย์ข้อมูลประเทศไทย,2562) คิดเป็นร้อยละของประชากรผู้สูงอายุเทียบกับจำนวนประชากรในอำเภอสันกำแพง มีจำนวนผู้สูงอายุร้อยละ 15.69 โดยมีผู้สูงอายุมาเป็นอันดับที่สามจาก 25 อำเภอทั้งหมดในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นพื้นที่ชุมชนที่มีผู้คนหนาแน่น มีกิจกรรมภายในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ โดยให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุในชุมชนเป็นอย่างดี มีกิจกรรมที่ให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุหลายกิจกรรม เช่น อบรมผู้สูงอายุเรื่องการประเมินภาวะสุขภาพทางด้านร่างกายและสมอง กิจกรรมการอบขนมเทียนแก้ว กิจกรรมการออกกำลังกายร่วมกัน และกิจกรรมเรียนดนตรีพื้นเมือง เป็นต้น โดยแต่ละกิจกรรมจะเน้นให้ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมให้ความสำคัญกับทุกกลุ่มอายุในชุมชน

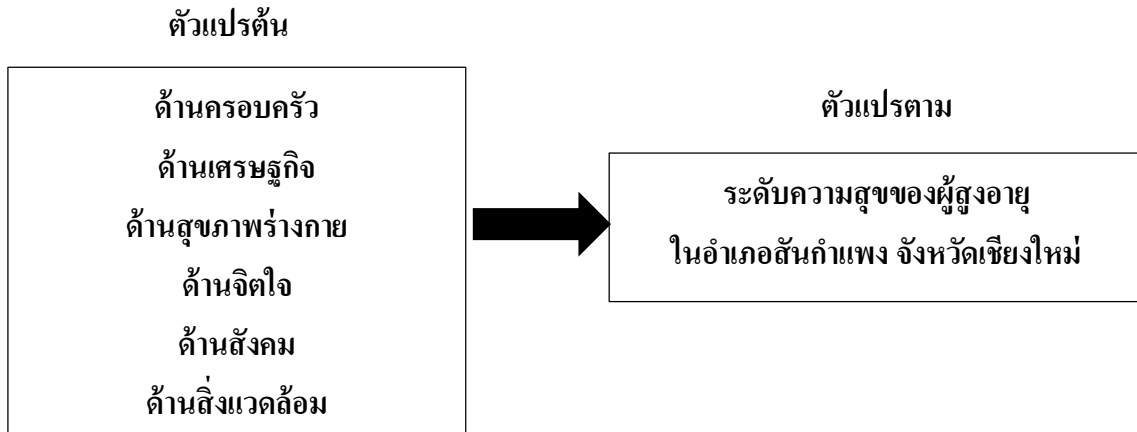
วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ทั่วไปเพื่อศึกษาระดับความสุขของผู้สูงอายุสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. ศึกษาลักษณะทั่วไปของผู้สูงอายุในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
2. ศึกษาระดับความสุขของผู้สูงอายุ ในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลกระทบต่อระดับความสุขและระดับความสุขของผู้สูงอายุในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตการศึกษา

ใช้ข้อมูลแบบปฐมภูมิจากพื้นที่อำเภอสันกำแพงทั้งหมด 196.69 ตารางกิโลเมตร มีเขตการปกครองออกเป็น 10 ตำบล 95 หมู่บ้าน มีประชากรที่เป็นผู้สูงอายุ 12,537 คน โดยเก็บแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อนำมาประมวลผลและวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสุขของผู้สูงอายุ และระดับความสุขของผู้สูงอายุในอำเภอสันกำแพง ในการเก็บแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างนั้นจะมีการกำหนดตัวอย่างประชากรผู้สูงอายุในอำเภอสันกำแพงจำนวน 400 ตัวอย่าง ที่ได้มาจากการคำนวณของ Taro Yamane (Yamane 1973) กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ5% (0.05)

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดของงานวิจัยระดับความสุขของผู้สูงอายุสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

จากกรอบแนวคิดของงานวิจัย การศึกษาระดับความสุขของผู้สูงอายุในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ใช้แบบวัดความสุข (The Oxford Happiness Questionnaire: OHQ) ของ Argyle and Martin(1991) ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 29 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 6 ลำดับประกอบด้วยคำถามเชิงบวก จำนวน 17 ข้อ และคำถามเชิงลบจำนวน 12 ข้อ โดยให้ผู้ตอบเลือกมาตราที่ตรงกับสภาพที่แท้จริงของตนเองมากที่สุด โดยเกณฑ์การแปลผลคะแนน ทำโดยนำคะแนนจากแบบวัดมาหาค่าเฉลี่ย แล้วแบ่งเป็น 5 ระดับ

ช่วงคะแนน 1.00-2.00คือ ความสุขอยู่ในระดับต่ำมาก	คะแนนอยู่ใน 29 -58 คะแนน
ช่วงคะแนน 2.01-3.00คือ ความสุขอยู่ในระดับต่ำ	คะแนนอยู่ใน59 -87 คะแนน
ช่วงคะแนน 3.01-4.00 คือ ความสุขอยู่ในระดับปานกลาง	คะแนนอยู่ใน 88-116 คะแนน
ช่วงคะแนน 4.01-5.00 คือ ความสุขอยู่ในระดับสูง	คะแนนอยู่ใน 117-145 คะแนน
ช่วงคะแนน 5.01-6.00 คือ ความสุขอยู่ในระดับสูงมาก	คะแนนอยู่ใน 146-174 คะแนน

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระดับความสุขของผู้สูงอายุ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ครั้งนี้จะถูกอธิบายโดยใช้แบบจำลองสามารถเขียนได้ดังนี้ $Y_i = f(x_1, x_2, x_3, x_4, x_5, x_6)$

เขียนให้อยู่ในรูปความสัมพันธ์ ดังนี้ $Y_i = \beta_0 + \beta_1 x_{1i} + \beta_2 x_{2i} + \beta_3 x_{3i} + \beta_4 x_{4i} + \beta_5 x_{5i} + \beta_6 x_{6i} + u_i$

โดยที่ Y_i คือ ระดับความสุขของผู้สูงอายุ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

- i=1 คือ ความสุขอยู่ในระดับต่ำมาก คะแนนอยู่ใน 29 -58 คะแนน
- i=2 คือ ความสุขอยู่ในระดับต่ำ คะแนนอยู่ใน59 -87 คะแนน
- i=3 คือ ความสุขอยู่ในระดับปานกลาง คะแนนอยู่ใน 88-116 คะแนน
- i=4 คือ ความสุขอยู่ในระดับสูง คะแนนอยู่ใน 117-145 คะแนน
- i=5 คือ ความสุขอยู่ในระดับสูงมาก คะแนนอยู่ใน 146-174 คะแนน

β_0 คือ ค่าคงที่ $\beta_1 - \beta_6$ คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยทั่วไปของผู้สูงอายุ

x_{1i} คือ ปัจจัยด้านครอบครัว x_{2i} คือ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ x_{3i} คือ ปัจจัยด้านสุขภาพร่างกาย

x_{4i} คือ ปัจจัยด้านจิตใจ x_{5i} คือ ปัจจัยด้านสังคม x_{6i} คือ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม

วิธีการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่หนึ่ง ศึกษาลักษณะทั่วไปเพื่อวิเคราะห์ลักษณะของผู้สูงอายุที่ตอบแบบสอบถามในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ลักษณะทั่วไปของประชากร ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพการสมรส และอาชีพ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นต้นจะทำการวิเคราะห์เชิงพรรณนา เพื่ออธิบายถึงลักษณะทั่วไปใช้สถิติ Percent (%) คือค่าร้อยละที่แสดงถึงสัดส่วนของข้อมูล

วิธีการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่สอง ศึกษาระดับความสุขของผู้สูงอายุในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ใช้แบบการวัดระดับความสุขของผู้สูงอายุ เป็นแบบวัดความสุขของผู้สูงอายุของ วราภรณ์ ผาทอง (2549) ที่นำมาจากแบบวัดความสุขของผู้สูงอายุของ สหรัฐ เจตมโนรมย์ (2546) ซึ่งพัฒนามาจากแบบวัดความสุข (The Oxford Happiness Questionnaire: OHQ) ของ Argyle and Martin(1991) ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 29 ข้อ เกณฑ์การแปลผลคะแนน ทำโดยนำคะแนนจากแบบวัดมาหาค่าเฉลี่ย แล้วแบ่งเป็น 5 ระดับ คะแนน 1.00-2.00 คือ ความสุขอยู่ในระดับต่ำมาก คะแนนอยู่ในช่วง 29 -58 คะแนน

คะแนน 2.01-3.00 คือ ความสุขอยู่ในระดับต่ำ คะแนนอยู่ในช่วง 59 -87 คะแนน

คะแนน 3.01-4.00 คือ ความสุขอยู่ในระดับปานกลาง คะแนนอยู่ในช่วง 88-116 คะแนน

คะแนน 4.01-5.00 คือ ความสุขอยู่ในระดับสูง คะแนนอยู่ในช่วง 117-145 คะแนน

คะแนน 5.01-6.00 คือ ความสุขอยู่ในระดับสูงมาก คะแนนอยู่ในช่วง 146-174 คะแนน

วิธีการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่สาม ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระดับความสุขโดยมีปัจจัยความสุขของผู้สูงอายุ ซึ่งประกอบไปด้วยปัจจัยความสุขดังต่อไปนี้ 1) ด้านครอบครัว 2) ด้านเศรษฐกิจ 3) ด้านจิตใจ 4) ด้านสุขภาพร่างกาย 5)ด้านสังคม 6)ด้านสิ่งแวดล้อม โดยการศึกษาปัจจัยใช้วิธีการทางสถิติ ดังนี้ 1.เทคนิคของลิเคิร์ต(Likert scale) 2.การกำหนดตัวแปรหุ่น(Dummy Variable) และ 3.ข้อมูลที่เป็นจริงใช้ข้อมูลต่อเนื่อง (Continuous Variable) โดยการใช้แบบจำลอง Ordered Probit หรือแบบจำลอง Ordered Logit โดยค่าสถิติจะสามารถใช้บ่งบอกถึงความเหมาะสมในการเลือกใช้แบบจำลอง Ordered Probit หรือแบบจำลอง Ordered Logit จากค่า AIC และ BIC ที่มีค่าต่ำที่สุดนำมาตีความหมายโดยการวิเคราะห์ผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal Effect)

ผลการศึกษา

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลลักษณะทั่วไปของผู้สูงอายุในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุอยู่ในช่วง 60-69 ปี โดยมีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ส่วนมากมีสถานภาพสมรส ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไปประกอบไปด้วยรับจ้างทำการเกษตร รับจ้างรายวันตามโรงงาน และรับจ้างเกี่ยวกับการซ่อมอุปกรณ์ไฟฟ้า เป็นต้น

ระดับความสุขของผู้สูงอายุในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ระดับความสุขของผู้สูงอายุ ในแบบการวัดระดับความสุขของผู้สูงอายุ คือ แบบวัดความสุข (The Oxford Happiness Questionnaire: OHQ) ของ Argyle and Martin(1991) พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ในอำเภอสันกำแพงมีความสุขอยู่ในระดับปาน

กลาง ร้อยละ 58 รองลงมาผู้สูงอายุในอำเภอสันกำแพงมีความสุขอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 35.8 และผู้สูงอายุในอำเภอสันกำแพงมีความสุขอยู่ในระดับสูงมาก ร้อยละ 6.2 เท่านั้น กล่าวได้ว่าระดับความสุขของผู้สูงอายุในพื้นที่มีความสุขอยู่ในระดับปานกลาง ระดับสูง และระดับสูงมาก

ตารางที่ 1 ระดับความสุขของผู้สูงอายุในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

ระดับความสุข	จำนวน	ร้อยละ	คะแนนความสุข
ความสุขอยู่ในระดับต่ำมาก	0	0	คะแนนอยู่ในช่วง 29 -58 คะแนน
ความสุขอยู่ในระดับต่ำ	0	0	คะแนนอยู่ในช่วง 59 -87 คะแนน
ความสุขอยู่ในระดับปานกลาง	232	58	คะแนนอยู่ในช่วง 88-116 คะแนน
ความสุขอยู่ในระดับสูง	143	35.8	คะแนนอยู่ในช่วง 117-145 คะแนน
ความสุขอยู่ในระดับสูงมาก	25	6.2	คะแนนอยู่ในช่วง 146-174 คะแนน
รวม	400	100	

ที่มา: จากการคำนวณ

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อระดับความสุขของผู้สูงอายุในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่โดยใช้แบบจำลอง Ordered Probit เมื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อระดับความสุขและระดับความสุขของผู้สูงอายุในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ จากการคัดเลือกตัวแปรในแบบจำลอง Ordered Probit จะทำให้ผลการวิเคราะห์ดีขึ้น เนื่องจากการคัดเลือกตัวแปรสามารถลดปัญหา Multicollinearity หรือภาวะเส้นตรงหลายตัวแปร กล่าวคือ กรณีที่ตัวแปรอิสระหรือตัวแปรตามมีความสัมพันธ์กัน ไม่เป็นอิสระจากกัน ซึ่งปัญหาดังกล่าววันเกิดขึ้นเสมอเมื่อทำการวิเคราะห์หลายตัวแปรพร้อมกัน เช่น ในกรณีที่มีตัวแปรอิสระหลายตัว ดังนั้นตัวแปรอิสระแต่ละตัวจะต้องไม่ขึ้นอยู่กับตัวแปรอิสระตัวใดในแบบจำลองหรือมีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุด (สุชาติ ประสิทธิรัฐสินธ์, 2545)

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้จึงทำการคัดเลือกตัวแปรในแบบจำลอง Ordered Probit เพื่อให้ผลการวิเคราะห์มีตัวแปรอิสระที่สัมพันธ์กันน้อยที่สุด โดยการตัดตัวแปรอิสระออกจากสมการครั้งละ 1 ตัว เพื่อให้สมการที่ใช้ในการประมาณค่ามีผลเหมาะสมที่สุด(ปิยะธิดา ราตรี, 2561)

สามารถสรุปผลได้ดังนี้ ปัจจัยที่มีผลกับความสุขของผู้สูงอายุ คือ ปัจจัยที่มีผลต่อระดับความสุขของผู้สูงอายุในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้ **ปัจจัยด้านครอบครัว** คือ ครอบครัวมีความรักใคร่กลมเกลียวเคารพให้เกียรติกัน **ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ** คือ การมีเงินออมและการมีหนี้สิน **ปัจจัยด้านสุขภาพร่างกาย** คือ การมีโรคประจำตัวที่ต้องรักษาอย่างต่อเนื่อง **ปัจจัยด้านจิตใจ** คือ ความสามารถในการควบคุมสติอารมณ์เมื่อมีเหตุการณ์คับขันหรือร้ายแรงเกิดขึ้น และ**ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม** คือ การมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย สวรรค์หรือปราศจากมลพิษทางสิ่งแวดล้อม ปัจจัยเหล่านี้มีผลต่อความสุขของประชากรที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยปัจจัยที่มีผลต่อความสุขของผู้สูงอายุที่มีระดับนัยสำคัญและมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวกหรือตัวแปรเชิงบวก ได้แก่ ครอบครัวมีความรักใคร่กลมเกลียวเคารพให้เกียรติกัน การมีเงินออม ความสามารถในการควบคุม

สติอารมณ์เมื่อมีเหตุการณ์คับขันหรือร้ายแรงเกิดขึ้น และการมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยจากสารเคมีหรือปราศจากมลพิษทางสิ่งแวดล้อม ซึ่งเมื่อปัจจัยเหล่านี้มีค่าเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้ระดับความสุขของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นไปในทิศทางเดียวกัน ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อความสุขของผู้สูงอายุที่มีระดับนัยสำคัญและมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นลบหรือตัวแปรเชิงลบ ได้แก่ การมีหนี้สินและการมีโรคประจำตัวที่ต้องรักษาอย่างต่อเนื่อง สามารถอธิบายค่าสัมประสิทธิ์ที่เป็นลบได้ว่า เมื่อปัจจัยเหล่านี้เพิ่มสูงขึ้นจะทำให้ระดับความสุขของผู้สูงอายุลดน้อยลง กล่าวได้ว่าการมีครอบครัวที่ความรักใคร่กลมเกลียวเคารพให้เกียรติกัน การมีเงินออม การไม่มีหนี้สิน การไม่มีโรคประจำตัวที่ต้องรักษาอย่างต่อเนื่อง มีความสามารถในการควบคุมสติอารมณ์เมื่อมีเหตุการณ์คับขันหรือร้ายแรงเกิดขึ้น และการมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยจากสารเคมีหรือปราศจากมลพิษทางสิ่งแวดล้อม ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้ผู้สูงอายุในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่มีความสุข

การพิจารณาค่า Marginal Effect ของ Ordered Probit Model จากผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสุขของผู้สูงอายุในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีความสุขอยู่ในระดับปานกลาง หรือ Marginal Effect(Y=3)

ในการพิจารณาค่า Marginal effect ของ Ordered Probit Model จากผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสุขของผู้สูงอายุในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีความสุขอยู่ในระดับปานกลาง สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อผู้สูงอายุมีครอบครัวที่ความรักใคร่กลมเกลียวเคารพให้เกียรติกันเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย ความน่าจะเป็นที่ผู้สูงอายุที่มีความสุขระดับปานกลางจะมีความสุขเพิ่มขึ้น 7% เมื่อผู้สูงอายุมีเงินออมเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย ความน่าจะเป็นที่ผู้สูงอายุที่มีความสุขระดับปานกลางจะมีความสุขเพิ่มขึ้น 19% เมื่อผู้สูงอายุมีหนี้สินเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย ความน่าจะเป็นที่ผู้สูงอายุที่มีความสุขระดับปานกลางจะมีความสุขลดลง 12% เมื่อผู้สูงอายุมีโรคประจำตัวที่ต้องรักษาอย่างต่อเนื่องเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย ความน่าจะเป็นที่ผู้สูงอายุที่มีความสุขระดับปานกลางจะมีความสุขลดลง 18% เมื่อผู้สูงอายุมีความสามารถในการควบคุมสติอารมณ์เมื่อมีเหตุการณ์คับขันหรือร้ายแรงเกิดขึ้นเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วยความน่าจะเป็นที่ผู้สูงอายุที่มีความสุขระดับปานกลางจะมีความสุขเพิ่มขึ้น 13% และเมื่อผู้สูงอายุมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยจากสารเคมีหรือปราศจากมลพิษทางสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วยความน่าจะเป็นที่ผู้สูงอายุที่มีความสุขระดับปานกลางจะมีความสุขเพิ่มขึ้น 20 %

การพิจารณาค่า Marginal Effect ของ Ordered Probit Model จากผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสุขของผู้สูงอายุในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีความสุขอยู่ในระดับสูง หรือ Marginal Effect(Y=4)

ในการพิจารณาค่า Marginal effect ของ Ordered Probit Model จากผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสุขของผู้สูงอายุในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีความสุขอยู่ในระดับสูง สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อผู้สูงอายุมีครอบครัวที่ความรักใคร่กลมเกลียวเคารพให้เกียรติกันเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย ความน่าจะเป็นที่ผู้สูงอายุที่มีความสุขระดับสูงจะมีความสุขเพิ่มขึ้น 6% เมื่อผู้สูงอายุมีเงินออมเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย ความน่าจะเป็นที่ผู้สูงอายุที่มีความสุขระดับสูงจะมีความสุขเพิ่มขึ้น 15% เมื่อผู้สูงอายุมีหนี้สินเปลี่ยนแปลงไป 1

หน่วย ความน่าจะเป็นที่ผู้สูงอายุที่มีความสุขระดับสูงจะมีความสุขลดลง 10% เมื่อผู้สูงอายุมีโรคประจำตัวที่ต้องรักษาอย่างต่อเนื่องเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย ความน่าจะเป็นที่ผู้สูงอายุที่มีความสุขระดับสูงจะมีความสุขลดลง 14% เมื่อผู้สูงอายุมีความสามารถในการควบคุมสติอารมณ์เมื่อมีเหตุการณ์คับขันหรือร้ายแรงเกิดขึ้นเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วยความน่าจะเป็นที่ผู้สูงอายุที่มีความสุขระดับสูงจะมีความสุขเพิ่มขึ้น 11% และเมื่อผู้สูงอายุมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยจากสารเคมีหรือปราศจากมลพิษทางสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วยความน่าจะเป็นที่ผู้สูงอายุที่มีความสุขระดับสูงจะมีความสุขเพิ่มขึ้น 17 %

การพิจารณาค่า Marginal Effect ของ Ordered Probit Model จากผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสุขของผู้สูงอายุในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีความสุขอยู่ในระดับสูงมากหรือ Marginal Effect(Y=5)

ในการพิจารณาค่า Marginal effect ของ Ordered Probit Model จากผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสุขของผู้สูงอายุในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีความสุขอยู่ในระดับสูงมาก สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อผู้สูงอายุมีครอบครัวมีความรักใคร่กลมเกลียวเคารพให้เกียรติกันเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย ความน่าจะเป็นที่ผู้สูงอายุที่มีความสุขระดับสูงมากจะมีความสุขเพิ่มขึ้น 1% เมื่อผู้สูงอายุมีเงินออมเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วยความน่าจะเป็นที่ผู้สูงอายุที่มีความสุขระดับสูงมากจะมีความสุขเพิ่มขึ้น 4% เมื่อผู้สูงอายุมีหนี้สินเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย ความน่าจะเป็นที่ผู้สูงอายุที่มีความสุขระดับสูงมากจะมีความสุขลดลง 2% เมื่อผู้สูงอายุมีโรคประจำตัวที่ต้องรักษาอย่างต่อเนื่องเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย ความน่าจะเป็นที่ผู้สูงอายุที่มีความสุขระดับสูงมากจะมีความสุขลดลง 3% เมื่อผู้สูงอายุมีความสามารถในการควบคุมสติอารมณ์เมื่อมีเหตุการณ์คับขันหรือร้ายแรงเกิดขึ้นเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วยความน่าจะเป็นที่ผู้สูงอายุที่มีความสุขระดับสูงมากจะมีความสุขเพิ่มขึ้น 3% และเมื่อผู้สูงอายุมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยจากสารเคมีหรือปราศจากมลพิษทางสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วยความน่าจะเป็นที่ผู้สูงอายุที่มีความสุขระดับสูงมากจะมีความสุขเพิ่มขึ้น 3%

อภิปรายปัจจัยที่มีผลต่อความสุข ปัจจัยทั้งหมดที่ใช้ในการศึกษาประกอบไปด้วยปัจจัยหลักทั้งหมด 6 ด้าน โดยมีปัจจัยย่อยทั้งหมด 26 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสุขภาพร่างกาย ปัจจัยด้านจิตใจ ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ดังนี้

ปัจจัยด้านครอบครัว จากการศึกษาปัจจัยด้านครอบครัว ผู้สูงอายุในอำเภอสันกำแพงมีครอบครัวที่อบอุ่นเคารพและให้เกียรติกันดีมาก ได้รับการเลี้ยงดูจากบุตรเป็นอย่างดี แต่การใช้เวลาร่วมกันในบางครอบครัวยังมีเวลาให้ผู้สูงอายุน้อยเกินไป ขนาดของครอบครัวของผู้สูงอายุเป็นครอบครัวขนาดเล็ก หรืออยู่ร่วมกันไม่เกิน 3 คน เนื่องจากต้องแยกย้ายกันไปประกอบอาชีพของตนเอง กล่าวได้ว่าการมีครอบครัวที่อบอุ่นคือ คนในครอบครัวอยู่กันพร้อมหน้า คนในครอบครัวรักใคร่กันไม่ทะเลาะหรือหึงหวงกัน ลูกขยันทำมาหากินและพึ่งตนเองได้ ผัวเดียวเมียเดียว คนในครอบครัวมีเวลาให้กัน(อภิสิทธิ์ย์ ชำรงวารกุล,2543) แม้ว่าผู้สูงอายุในอำเภอสันกำแพงจะได้รับเวลาจากลูกหลานน้อย แต่ได้รับการเลี้ยงดูและมีครอบครัวที่อบอุ่นเคารพและให้เกียรติกันทำให้ผู้สูงอายุมีความสุข

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ผลการศึกษาพบว่าผู้สูงอายุในอำเภอสันกำแพงมีที่อยู่อาศัยที่มั่นคงถาวร มีรายได้เฉลี่ย 4,001-8,000 บาท หากใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการหาเลือกในการดับทุกข์ องค์ประกอบคือ หลักประกันในชีวิต มีอิสรภาพ และการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุล กล่าวคือ การมีอิสรภาพ ได้แก่ ได้ทำในสิ่งที่คิดโดยไม่สร้างเดือดร้อน ไม่มีหนี้สิน ไม่ถูกคนอื่นครอบงำด้านความคิด ประกอบอาชีพอิสระ(อภิสิทธิ์ ชำรงวารกุล,2543) กล่าวได้ว่าผู้สูงอายุมีรายได้ไม่มากแต่สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้การมีเงินออมและการมีหนี้สินมีความสัมพันธ์กับความสุข เนื่องจากผู้สูงอายุในอำเภอสันกำแพงมีเงินออมแต่ส่วนใหญ่กลับมีหนี้สิน ซึ่งทำให้ขาดอิสรภาพจึงทำให้ผู้สูงอายุไม่มีความสุข นอกจากนี้ผู้สูงอายุที่รับเบี้ยผู้สูงอายุหรือสวัสดิการรัฐมากถึงร้อยละ 89.7 แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความสุข

ปัจจัยด้านสุขภาพร่างกาย ผู้สูงอายุในอำเภอสันกำแพงมีโรคประจำตัวที่ต้องรักษาอย่างต่อเนื่องอย่างน้อย 1 โรค และบางกลุ่มมีมากถึง 4 โรค ทั้งนี้โรคที่พบมากที่สุดคือโรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน และโรคกระดูกเสื่อม กล่าวได้ว่าการมีโรคประจำตัวเป็นปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับความสุขผู้สูงอายุ เนื่องจากการมีโรคประจำตัวมีผลกระทบต่อความสุขในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุทำให้ผู้สูงอายุไม่มีความสุขทั้งทางร่างกายและจิตใจ (Pressman & Cohen, 2005) เนื่องจากวัยสูงอายุ เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางเสื่อมถอย ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ดังนั้นวัยสูงอายุจึงเป็นวัยที่มีปัญหาสุขภาพมากกว่าวัยอื่น ๆ (สถาบันเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ, 2548; วิไลวรรณ ทองเจริญ, 2554; Speaket al., 1989) และผู้สูงอายุที่ไม่มีโรคประจำตัวก็จะทำให้มีอายุยืนมากยิ่งขึ้น มีจิตใจที่สดชื่น และมีความสุข (Diener et al., 2003; Honkanen et al., 2003) ดังนั้นการมีโรคประจำตัวจึงเป็นปัจจัยตัวหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับความสุขของผู้สูงอายุในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ นอกจากการมีโรคประจำตัวที่ต้องรักษาอย่างต่อเนื่องยังพบว่าผู้สูงอายุในอำเภอสันกำแพงออกกำลังกายน้อยมาก น้อยกว่า 1.30 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และตรวจร่างกายเพียง 1 ครั้งต่อปี นอกเหนือจากการมีโรคประจำตัวปัจจัยอื่น ๆ ด้านสุขภาพไม่มีความสัมพันธ์กับความสุข

ปัจจัยด้านจิตใจ ผู้สูงอายุในอำเภอสันกำแพงมีจิตใจที่ดี เข้าvikทำบุญทำทานเป็นประจำทุกวันพระ สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆได้ด้วยตนเองเป็นอย่างดี ผู้สูงอายุมีความเป็นมิตรและรู้สึกถึงคุณค่าของตนเองเป็นอย่างดี ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง เป็นความรู้สึกพื้นฐานของบุคคลด้านสุขภาพจิต (Hirst & Metcalf, 1984) เป็นส่วนประกอบหนึ่งของอัตมโนทัศน์ (Taylor, 1982) ไม่มีความสัมพันธ์กับความสุข ทั้งนี้ความสามารถในการควบคุมสติอารมณ์ เมื่อเกิดเห็นการณ์คับขันหรือร้ายแรงขึ้นมีความสัมพันธ์กับความสุขของผู้สูงอายุ เพราะเมื่อผู้สูงอายุสามารถควบคุมตนเองได้ จะเกิดความภาคภูมิใจในตนเองทำให้รู้สึกมีคุณค่าในตนเองและมีความสุขได้ (พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์, 2547)

ปัจจัยด้านสังคม อำเภอสันกำแพงเป็นอำเภอที่มีการจัดกิจกรรมขึ้นภายในชุมชนจำนวนมาก โดยการจัดครั้งนี้แบ่งเป็นสามกลุ่มคือกิจกรรมที่คนภายในชุมชนจัดขึ้น(เช่น งานบวช งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น)กิจกรรมชุมชนที่จัดขึ้นโดยหน่วยงานของรัฐ(เช่น อบรมอาชีพ อมรมผู้สูงอายุ กิจกรรมออกกำลังกาย งานประเพณีต่างๆ เป็นต้น)และกิจกรรมจิตอาสาภายในชุมชน พบว่าผู้สูงอายุในอำเภอสันกำแพงแทบจะไม่เข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสา ส่วนกิจกรรมที่คนภายในชุมชนจัดขึ้นและกิจกรรมชุมชนที่จัดขึ้นโดยหน่วยงานของรัฐ

ส่วนใหญ่เข้าร่วมเพียง 4-8 ครั้งต่อปี กิจกรรมภายในอำเภอสันกำแพงนั้นได้ให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุตามการใช้โครงการตามนโยบายของรัฐ คือ โครงการแก้ไขความยากจนเชิงบูรณาการและโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชนพอเพียง โดยให้ความสำคัญกับทุกกลุ่มในชุมชน และผู้สูงอายุมีส่วนสำคัญในการพัฒนาศักยภาพชุมชน แต่ยังไม่เพียงพอที่จะทำให้ผู้สูงอายุเกิดความสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ทั้งนี้การสนับสนุนทางสังคมมีผลกระทบเชิงบวกกับบุคคลด้านจิตวิทยา สุขภาวะ สุขภาพ และบทบาทหน้าที่ต่อสังคม เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลเกื้อหนุนความสามารถในการต่อต้านความเครียดได้ (Cohen, 1988) เนื่องจากการสนับสนุนทางสังคมเป็นปัจจัยทางจิตสังคมที่มีความสำคัญ และเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและภาวะสุขภาพ โดยเฉพาะในระบบบริการสุขภาพเนื่องจากเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ ต่อภาวะสุขภาพ อารมณ์ทางด้านบวก และความสุขของบุคคล (Argyle & Martin, 1991; Cohen, 1988;Cohen & Syme, 1985; House et al., 1988; Myers, 1992) การสนับสนุนทางสังคมเปรียบเสมือนกันชนหรือเบาะรองรับความเครียดต่าง ๆ และเป็นแหล่งประโยชน์ของบุคคลในการเผชิญกับความเครียด (Antonovsky, 1982) นอกจากนี้การสนับสนุนทางสังคม ยังเป็นบรรทัดฐานทางสังคมที่มีการแลกเปลี่ยน เอื้อเฟื้อซึ่งกันและกันและมีความไว้วางใจกัน (รศรินทร์ เกร์ และคณะ, 2553) หากอำเภอสันกำแพงสามารถปรับเปลี่ยนกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุหรือสร้างกิจกรรมที่น่าสนใจมากขึ้น อาจก่อให้เกิดความสุขได้ในอนาคต

ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมอำเภอสันกำแพงเป็นอำเภอที่สวยงามมีสิ่งแวดล้อมที่ดีและมีความสะดวกสบาย ซึ่งการมีสิ่งแวดล้อมที่ดี ได้แก่ มีดิน น้ำ สัตว์ อดุมสมบูรณ์ การมีสิ่งแวดล้อมที่ดี มีถนน มีน้ำประปา และไฟฟ้า มีสิ่งแวดล้อมน่าอยู่ (อภิสิทธิ์ อารงวรกุล 2543;ชุตินาฏ วงศ์สุบรรณ ทีปรัตน์ วัชรางกูร และนิสวันต์ พิษณุ ดำรง 2550; เศกสิน ศรีวัฒนานุกุลกิจ2552)จะนำมาซึ่งความสุข ซึ่งอำเภอสันกำแพงนั้นมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยจากสารเคมีปราศจากมลพิษต่างๆ มีความสะดวกสบายค่อนข้างสูงทั้ง เส้นทางคมนาคม ไฟฟ้า น้ำประปา มีเจ้าหน้าที่หรืออาสาสมัครดูแลความสงบเรียบร้อยในบางส่วน และผู้สูงอายุในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ รู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเมื่ออยู่ในอำเภอสันกำแพง จากผลการศึกษาลักษณะที่ทำให้ผู้สูงอายุมีความสุขคือการมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยจากสารเคมีหรือปราศจากมลพิษทางสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับความสุขของผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.เป็นข้อมูลพื้นฐานให้กับมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงวัยแห่งประเทศไทย สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ กรมกิจการผู้สูงอายุภายใต้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และมูลนิธิสาธารณสุขภายใต้กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเป็นหน่วยงานสำคัญที่ศึกษาวิจัยและรวบรวมความรู้เกี่ยวกับผู้สูงอายุทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ส่งเสริมการพัฒนารูปแบบการดำเนินการด้านผู้สูงอายุ สำหรับใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไทย ตลอดจนเผยแพร่ความรู้และวิทยาการเกี่ยวกับผู้สูงอายุให้แก่สังคมโดยรวม สามารถนำข้อมูลจากการศึกษารั้งนี้ไปใช้เป็นองค์ความรู้ในการพัฒนาความสุขให้กับผู้สูงอายุในประเทศไทย การค้นคว้าอิสระนี้สามารถเป็นงานวิจัยพื้นฐานทางการศึกษาให้กับองค์กรดังกล่าว ทั้งนี้

สามารถนำผลการวิจัยไปต่อยอดเพิ่มเติมทางการศึกษาผู้สูงอายุในด้านต่างๆให้แก่ชุมชนอื่น และสามารถอ้างอิงข้อมูลงานวิจัยเพื่อเผยแพร่ความรู้ ประชาสัมพันธ์และเป็นวิทยากรให้แก่สังคมไทย

2. เป็นงานวิจัยระดับพื้นฐานให้กับสถาบันวิจัย มหาวิทยาลัย ในการนำข้อมูลไปใช้เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาความสุขระดับชุมชน ผลการศึกษา เทคนิคที่ใช้ในการศึกษา และแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้เป็นงานวิจัยนี้ยังเป็นการสร้างองค์ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับความสุขในเชิงเศรษฐศาสตร์ ภายใต้บริบทการเป็นสังคมผู้สูงอายุในปัจจุบัน และเป็นงานวิจัยระดับพื้นฐานที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับงานวิจัยทางการศึกษาเรื่องผู้สูงอายุในสาขาวิชาอื่นๆได้ ที่ผ่านมาสถาบันวิจัยและมหาวิทยาลัยต่างๆยังขาดการส่งเสริมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ โดยต้องตระหนักถึงความสำคัญของผู้สูงอายุในชุมชนให้มากขึ้น เนื่องจากประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้ว ทั้งนี้สถาบันวิจัยและมหาวิทยาลัยมีหน้าที่สำคัญในการวิจัยเพื่อการสร้างองค์ความรู้ใหม่และแสวงหาความรู้มาใช้ประโยชน์ทางการศึกษา การค้นคว้าอิสระนี้จึงเป็นส่วนสำคัญที่สร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับความสุขของผู้สูงอายุในชุมชน ผู้สนใจศึกษาสามารถนำข้อมูลนี้ไปใช้ เป็นงานวิจัยพื้นฐานให้กับการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา

3. เป็นประโยชน์แก่ชมรมผู้สูงอายุในเขตอำเภอสนักำแพง ชมรมผู้สูงอายุบ้านองค์รักษ์ ชมรมผู้สูงอายุบ้านวังดินพัฒนา ชมรมผู้สูงอายุบ้านท่าศาลา ฯลฯ ควรเร่งส่งเสริมประชาสัมพันธ์ความรู้เกี่ยวกับผู้สูงอายุในอำเภอสนักำแพง ผลการศึกษาในครั้งนี้จะช่วยให้ชมรมต่างๆมีความเข้าใจผู้สูงอายุในชุมชนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลจากการศึกษาไปปรับปรุงแก้ไขการจัดกิจกรรมต่างๆภายในชุมชน นอกจากนี้จากผลการศึกษาผู้สูงอายุที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง ยังเป็นการประกอบอาชีพที่มีรายได้ต่ำและไม่มั่นคง เนื่องจากมีการศึกษาอยู่เพียงระดับประถมศึกษา ควรได้รับการสนับสนุนจากทางการศึกษาวิชาชีพเฉพาะทางตามความสนใจของผู้สูงอายุ จะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถเลี้ยงดูตนเองได้และสามารถกระตุ้นเศรษฐกิจภายในชุมชน เช่น การจัดหาอาชีพหรือสินค้าของชุมชนเพื่อจัดจำหน่ายโดยมีกลุ่มผู้สูงอายุร่วมด้วย ซึ่งชมรมผู้สูงอายุต่างๆภายในชุมชนสามารถช่วยประชาสัมพันธ์และผลักดันเรื่องการประกอบอาชีพ

4. ข้อเสนอแนะและแนวทางในการวิจัยในอนาคต

การวิจัยในอนาคตเพื่อให้การศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ควรมีการเพิ่มเติมปัจจัยความสุขของผู้สูงอายุให้มีความหลากหลายและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ยิ่งไปกว่านั้นต้องเข้ากับสถานการณ์ในปัจจุบัน การศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สูงอายุจะต้องใช้ความรอบคอบในการหาข้อมูลและใช้ความเข้าใจในกลุ่มผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก ดังนั้นควรมีการศึกษาตัวแปรอื่นๆ ที่สัมพันธ์กับความสุขของผู้สูงอายุที่สอดคล้องกับความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น การกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ชัดเจนขึ้นจึงเป็นสิ่งสำคัญ ควรเจาะจงกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุเพื่อให้เกิดความเข้าใจทางการศึกษามากขึ้น เช่น กลุ่มอายุที่เตรียมเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ กลุ่มผู้สูงอายุตอนต้น และกลุ่มผู้สูงอายุตอนปลาย เป็นต้น นอกจากนี้การวิเคราะห์ระดับความสุขของผู้สูงอายุและปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของผู้สูงอายุในพื้นที่ต่างๆ ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องของการใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ผลของระดับความสุขและปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของผู้สูงอายุที่ออกแบบหรือสร้างมาใช้สำหรับศึกษาผู้สูงอายุ เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2547). **พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เจ. เอส.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2551). **รายงานการวิจัย สถานการณ์การบริการทางการแพทย์ในผู้สูงอายุที่มีโรคเรื้อรัง**. นนทบุรี: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ณัฐกานต์ สำเนียงเสนาะ (2556). **ปัจจัยทำนายความสุขของผู้สูงอายุในชุมชน จังหวัดฉะเชิงเทรา**, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ทวีวัฒน์ ปุณฺทริกวิวัฒน์และพวงแก้ว พรพิพัฒน์. (2550). "ความสุขมวลรวมประชาชาติ(GNH)." Retrieved 15 Jan, 2012, from <http://www.thaicadet.org/Buddhism/GHN.html>
- วราภรณ์ ผาทอง. (2549). **ผลของโปรแกรมพัฒนาการมองโลกในแง่ดีต่อความสุขในชีวิตของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาจิตวิทยาการปรึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมเด็จพระราชาธิบดีจิกมี ซิงเย วังชุก. (2542). "**ทฤษฎีความสุขมวลรวมประชาชาติ (Gross National Happiness – GNH)**." Retrieved 15 Dec, 2011.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ. (2550). "**เอกสารการพัฒนาระดับชีวิต ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย**." Retrieved 15 Dec, 2011, from <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=107>.
- Argyle, M., & Martin, M. (1991). **The psychological causes of happiness**. In F. Strack, M. Argyle & N. Schwarz (Eds.), *Subjective Well-being an Interdisciplinary Perspective* (pp. 77-100). Oxford: Pergamon Press.
- Walker, R. W. (2006). "**QPM II Maximum Likelihood Estimation Lecture 4: Ordered Logit/Probit**." Retrieved 20 Mar, 2012, from www.wustl.edu/OPM2/OPM2-lecture5-f06.pdf.
- World Health Organization [WHO]. (2002). **Active Ageing: A Policy Framework**. Retrieved May 28, 2013, <http://www.who.int/ageing/publications/active/en/>
- Yamane, T. (1973). **Mathematics for economists: an elementary survey** Prentice-Hall.91